

PRED ODHODOM KREISKYJA IN GSCHNITZERJA V BEOGRAD

AVSTRIJA IZZIVA SLOVENCE IN JUGOSLOVANE

Koroški raznarodovalci uspešnejši od fašistov - Gorje manjšini, ki pride pod Avstrijo!

Avstrijski zunanji minister Kreisky in podminister Gschnitzer iščeta, kot smo že pisali, v boju, ki ga vodita za Južno Tirolsko, zaveznikov tudi v inozemstvu. V ta namen sta obiskala London in Pariz, v kratkem pojmeta v Bonn k Adenauerju in slednjič nameravata iti še v Beograd, kjer bo seveda govora tudi o koroških Slovencih in gradiščanskih Hrvatih.

Vsemu svetu je namreč jasno, da ima Avstrija moralno pooblastilo in pravico se zavzemati za rojake v Južnem Tirolu, samo če ona sama izpolnjuje dolžnosti do narodnih manjšin v svoji državi. To je vzrok, zakaj bosta oba avstrijska politika skušala najti z Jugoslavijo sporazum o jugoslovanških manjšinah na svojem ozemlju.

Kako si Avstrijci to zamišljajo, nam je najnazorneje pokazal sam podminister Gschnitzer, ki je imel pretekli teden o zadevi javno predavanje v Celovcu. Glavni njegov namen je bil zavrtni očitek, da, kar Avstrija zahteva za Južne Tirolce, noče dati koroškim Slovencem.

KOROŠKI PLEBISCIT IZ L. 1920

Položaj in značaj obeh manjšin, trdi Gschnitzer, sta tako različna, da ju doma ni mogoče primerjati. Koroški Slovenci so po prvi svetovni vojni imeli priliko, da 10. oktobra 1920 z ljudskim glasovanjem odločijo o svoji usodi, medtem ko ni bila Južnim Tirolcem nikoli dana taka pravica.

Slovenci so l. 1920 v večini glasovali za pripadnost Avstriji, Južni Tirolci so pa prišli pod Italijo proti svoji volji. In res je Avstrija dobila pri ljudskem glasovanju 59 odstotkov, Jugoslavija pa le 41. Zaslugo za tak izid si pripisujejo razne organizacije in osebnosti. Najprej avstrijski socialni demokratje, ki so svoj čas izdali posebno knjižico, v kateri se hvalijo, kako so slovenske delavce prepričali, da so glasovali za avstrijsko demokratično republiko in ne za militaristično jugoslovansko monarhijo. Njim se ima Avstrija zahvaliti, da ni zgubila južne Koroške!

Zasluge si pripisuje tudi Italija, ki je tedaj odločno podpirala Nemce proti Slovenem. In res je tedanjí avstrijski kancler Renner poslal rimski vladí brzojavko, s katero se ji zahvaljuje za pomoč pri plebiscitu. Zanimivo je tudi, da je koroška deželna vlada darovala predsedniku italijanskega zastopstva princu L. Borgheseju po ljudskem glasovanju krasno vilo na Vrbskem jezeru. L. 1926 se je Borghese hvalil, da je predvsem njegova zasluga, da so Nemci zmagali. O nepravilnostih in nezakonitostih,

ki so se dogajale med ljudskim glasovanjem, so izšle obširne znanstvene razprave.

Toda iz uradnih števil samih izhaja navzlic temu, da je na ozemlju južno od Drave večina prebivalstva glasovala za Jugoslavijo, se pravi prišla proti svoji volji pod Avstrijo. Če se Gschnitzer že sklicuje na ljudsko glasovanje iz l. 1920 in na demokracijo, bi moral priznati, da bi vsaj predel južno od Drave morali spadati k Sloveniji. Tega pa velesile, in med njimi Rusija, po zadnji vojni niso hotele upoštevati.

RAZDROBLJENA MANJŠINA

Se važnejša razlika med Južnimi Tirolci in koroškimi Slovenci je po Gschnitzerjevih izjavah v tem, da živi nemška manjšina na strnjenem narodnem ozemlju, medtem ko so koroški Slovenci razdrobljeni, bivajoč v krajih, ki so izvečine jezikovno mešani in ločeni drug od drugega.

To je deloma resnično, toda kdo je tega kriv? Vsak izobraženec, in tudi Gschnitzer,

ve, da je Koroška bila nekoč popolnoma slovenska dežela, saj so Slovenci imeli tu svojo prvo narodno državo. Slovenci so praprebivalci Koroške! Kdo jih je oropal rodne zemlje?

V srednjem veku nemško fevdalno plemstvo, naseljujoč po slovenskih krajih od vsepovsod tuje prišleke. To je res, poreče marsikdo, a sodobne politike ni mogoče oslanjati na srednji vek. Ostanimo raje pri dejstvih novega časa. Toda četudi to naredimo, kar je seve edino realno, pridemo do zaključka, da so slovenske razdrobljenosti spet krivi edino Nemci.

Od polovice XIX. stoletja do današnjih dni niso njihovi veleposestniki, kapitalisti in meščanski nacionalisti delali drugega, kot da so slovenske sodeželane na vseh področjih tlačili in zapostavljali. Odrekli so jim pouk v materinščini, preganjali v javnosti njihov jezik, jih gospodarsko izkoriščali, se polastili vse industrije v deželi ter po načrtu nameščali mednje tujce.

Posebni „narod“ vindišarjev

Opravka imamo skratka s politiko, v marsičem sorodno tisti fašistov in njihovih naslednikov zadnja desetletja na Južnem Tirolskem. In uspehi so že vsemu svetu vidni. Prej čisto nemško mesto Bocen ima danes tričetrtinsko italijansko večino, Italijani tvorijo večino v nekoč nemškem Meranu in se ji bližajo tudi v Brixenu. Prišleki niso preplavili samo teh treh glavnih mest, ampak se širijo tudi v podeželju.

Prej na strnjenem ozemlju prebivajoči Južni Tirolci postajajo polagoma tudi »razdrobljena« narodna manjšina, kot so koroški Slovenci. Danes nismo še prišli do tega, ker žive Tirolci pod Italijo le 40 let, Slovenci pod Avstrijo pa dolga stoletja. In tedaj se bo morda pojavil kak italijanski Gschnitzer, ki se bo s ponosom skliceval na »razdrobljenost« južnotirolskega ozemlja, češ da zavoljo tega ni mogoče dati Nemcem krajevne avtonomije.

In še v eni drugi stvari so koroški raznarodovalci daleč pred italijanskimi. Južni Tirolci so danes še narodno zavedni, medtem ko se je nemškim nasilnikom na Koroškem v dolgi dobi njih gospostva posrečilo med mnogimi socialno odvisnimi Slovenci narodno zavest omajati. Uspelo jim je celò slovenske odpadnike in koristolovce organizirati. To so tisti mlačneži, ki jih mi imenujemo nemčurje ali nemškutarje, Nemci pa vindišarje.

Vindišarji so brez dvoma kulturno najbolj zaostali in moralno najmanj vredni prebivalci Koroške: ljudje, ki ne vedo, kaj so in kam spadajo, čreda, s katero nemški gospodarji razpolagajo po mili volji. Nemčurstvo je vsekakor najogabnejši in najbolj strupeni sad koroške potujčevalne politike, česar bi se Avstrijci morali pred sodobnim demokratičnim svetom — sramovati! Saj je to najočitnejši dokaz, kakšna usoda čaka tujerodno prebivalstvo, ki pride pod oblast avstrijskih Nemcev. Kaj je manjšinam v gospodarskem pogledu namenjeno, razodeva pa ravno »razdrobljenost« slovenskega ozemlja na Koroškem.

ZELO POGUMEN MOZ

Toda podminister in vseučiliški profesor dr. Gschnitzer je izredno hraber mož. Namesto da bi se kot Avstrijec manjšinske politike svoje domovine sramoval, je imel pogum priti kar v Celovec ter se pred mednarodno javnostjo celò nekako ponašati ravno tako z razdrobljenostjo manjšine kot z narodnoodpadniškim gibanjem vindišarjev ali nemškutarjev.

Da so ti člani našega ljudstva postali človeško in kulturno manjvredni ljudje, je posledica njihovega dolgotrajnega narodnega in socialnega zatiranja v Avstriji. Čeprav govore isti jezik kot vsi ostali Slovenci v

RADIO TRST A

Nedelja, 28. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 15.20 Slovenska zborovska glasba; 17.00 Umeteljni ogenj, igra v treh dej., (Luigi Chiarelli - Martin Jevnikar). Igrajo člani RO; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: Angiolo Poliziano (Janko Jež); 21.10 Marjan Lipovšek: Orglar, kantata za soliste, zbor in orkester; 22.00 Nedelja v sportu.

Ponedeljek, 29. februarja, ob: 18.00 Oddaja za najmlajše: »Pepe modrijan«, radijska igra, (Vili Cukuta). Igrajo člani RO; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Wolf-Ferrari: »Štirje grobjanji«, opera v treh dej. Orkester italijanske radiotelevizije iz Milana vodi Alfredo Simonetto. V prvem odmoru, približno ob 21.30: »Opera, avtor in njegova doba«; v drugem odmoru, približno ob 22.15: »Mala literarna oddaja«.

Torek, 1. marca, ob: 18.00 Radijska univerza: Janko Košir: Osnove sodobnega kmetijstva: Preobrazba zemljišč; 18.10 Rachmaninov: Koncert št. 3 v d-molu, op. 30; 18.45 Igra kvintet Avsenik; 19.00 Sola in vzgoja: Egidij Košuta: Pomen in važnost duševne higijene; 21.00 »Kdo je avtor?« radijska komedija, (Marjan Vouk). Igrajo člani SG v Trstu; 22.15 Jugoslovanski skladatelji: Josip Pavčić (Pavle Merku).

Sreda, 2. marca, ob: 18.00 Bližnja in daljna smučišča: Rafko Dolhar: »Vzpenjača na novo odkriva Višarje«; 18.40 Vokalni kvintet iz Ljubljane; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 21.00 »Služim«, radijska drama, (Herman Tierlinck - Lojzka Lombar). Igrajo člani RO; nato poje Majda Sepč z orkestrom Franca Russa.

Četrtek, 3. marca, ob: 18.00 Radijska univerza: Franc Orožen: Življenje Babiloncev in Asircev: »Delo, trgovina in obrt«; 18.35 Slovenske instrumentalne zasedbe; 19.00 Širimo obzorja: Dušan Pertot: Vzori mladini — »Franz Liszt«; 21.00 Obletnica tedna: Boris Mihalič: »160-letnica mesta Washington«.

Petek, 4. marca, ob: 18.00 Radijska univerza: Miran Pavlin: Kemija razkriva zlorabe živil: »Potvorjeno maslo«; 18.40 Vokalni kvintet »Niko Stritof«; 19.00 Postno predavanje: msgr. J. Ukmar: »Skrivnost Cerkev med nami — razodetje skrivnostne božje volje«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika: Joško Lahajner: »Skrivnost energije«; 22.15 Koncert sopranistke Ondine Otte, pri klavirju Livia d'Andrea Romanelli. Na sporedu so Lajovčevi samospevi.

Sobota, 5. marca, ob: 16.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Vice, XVI. spev. Pripravil Boris Tomažič, prevod Alojz Gradnik; 18.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Zbor »Vinko Vodopivec«; 21.00 »Sveder«, radijska drama, (Gino Pugnetti - Mirko Javornik). Igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

28. februarja, **nedelja**: 3. predpostna, Gabrijel
29. februarja, **ponedeljek**, Roman
1. marca, **torek**: Pust, Albin
2. marca, **sreda**: Pepelnica, Pavel
3. marca, **četrtek**: Kunigunda
4. marca, **petek**: Kazimir
5. marca, **sobota**: Janez Jožef od Križa

— • —

Nova vlada na Siciliji

Namesto Milazza je bil z večino nekaj glasov izvoljen za predsednika deželne vlade neodvisni poslanec baron Benedetto Majoranna. Nova vlada se oslanja na demokristjane, fašiste, monarhiste, liberalce in nekaj neodvisnežev. Levičarji iz Kršč. demokracije so bili spočetka novi vladi odločno nasprotni, češ da ne sme stranka v nobenem primeru sodelovati s fašisti. Ko je Majoranna pritegnil v vlado tudi njihovega zastopnika, so se pa umirili in obljubili svojo pomoč.

Padec Segnijeve vlade

Iz Rima prihaja novica, da je Segni odstopil, ker mu je liberalna stranka sklenila odtegniti sleherno podporo v parlamentu. To se je zgodilo pred dnevi na seji vodstva liberalcev, ki očitajo Segniju, da je preveč levičarsko usmerjen. Istočasno mu štejejo v velik greh, da se zavzema za deželne avtonomije v republiki, češ da s tem razbija enotnost Italije.

Na seji liberalnega vodstva v Rimu je Tržaško zastopal tukajšnji odvetnik Morpurgo. V svojem govoru se je zaletaval zlasti v samoupravno deželo s posebnim statutom Furlanijo - Julijsko krajino, katero namerala ustanoviti Segni, ker tako predpisuje poseben člen ustave.

Kot beremo v dnevniku Il Gazzettino z dne 22. februarja, je Morpurgo v svojem govoru podčrtal, da bi slovenski poslanci v deželnem zboru predstavljali za italijanski narod in državo »perečo in zaskrbljivo« nevarnost. Zakaj? Zastran tega, ker Slovenci ne pomenijo dandanašnji tako rekoč nič, medtem ko bi v deželnem zboru lahko postali jeziček na tehtnici.

Nesramna miselnost trž. demokristjanov

V isti številki Gazzettina čitamo, kako so te Morpurgove trditve »presenetile kroge« tržaške Kršč. demokracije. Po njihovem se »vprašanje narodne manjšine postavlja predvsem na Tržaškem«, kjer se Slovenci res uveljavljajo v upravnem življenju. V videmski in goriški pokrajini je pa položaj drugačen.

Na Goriškem so po mnenju tržaških demokristjanov Slovenci zelo maloštevilni, v videmski pokrajini »pa slovenske skupnosti sploh ni«. Govoriti, da postane narodna manjšina v deželnem zboru lahko nevarna, je zatorej povsem neumestno.

Vsakemu poštenemu Slovincu, ki prebere ta dva stavka v Gazzettinu, mora udariti kri v glavo, zlasti če pomisli, da je dopisnik lista iz Trsta sam glavni tajnik tržaške Kršč. demokracije Corrado Belci. Podla trditev, da Beneških Slovencev sploh ni, je izraz fašizma, a ne krščanstva in katolicizma, s katerim se tržaški demokristjani javno ponašajo!

Iz nje lahko sklepamo, kaj lahko naše ljudstvo pričakuje od vladajoče stranke v bodočem deželnem zboru. Slehernega našega človeka mora biti skoro gnus, ko pomisli, da so se našli med nami »voditelji«, ki so priporočali Slovincem, naj glasujejo za kandidate te strupene protislovenske stranke. Zares neizbrisna narodna sramota!

Predsednik poslanske zbornice

Predsednik poslanske zbornice Leone je naperil tožbo proti tedniku Cronaca italiana. V številki od 28. decembra je namreč urednik Finaldi napisal življenjepis zborničnega predsednika. V njem pravi, da je bil Leone nekoč vnet fašist, ki se je šele po osvoboditvi vpisal v demokristjansko stranko. Očita mu tudi, kako je dosegel, da so ga kot profesorja premestili na rimsko univerzo, na svojo prejšnjo stolico v Neaplju je pa vrnil svojega brata Karla.

V obtožnici pojasnuje Leone, da je res bil vpisan med fašiste, ni pa res, da bi bil imel kake funkcije. Ko je postal predsednik, je prišel res za profesorja na rimsko univerzo, a na pravičen način. Očitki celó trde, da Leone rad nastopa v odličnih družbah pri grofici Matarazzo kot pevec z napolitanskimi popevkami. Urednik bo moral trditve dokazati pred sodnijo.

Avstrija izziva Slovence in Jugoslovane

(Nadaljevanje s 1. strani)

deželi, jih dr. Gschnitzer označuje za poseben »narod vindišarjev«, ki da se bistveno razlikuje od Slovencev. Približno tako kot italijanski raznarodovalci trde, da Beneški Slovenci niso Slovenci. Saj so jim vzdeli celó pridevek »italianissimi«.

Če bi strahovlada na Južnem Tirolskem trajala zelo dolgo, bi se z ondotnimi Nemci zgodilo nekaj sličnega. Njihov koristolovski in plašljivi del bi sicer še zmerom govoril nemški, a bi se spremenil v poseben »narod Lahonov«. Teda bi razni Gschnitzerji drugače govorili o nemoralnem pojavu »vindišarjev«.

ZLORABA DEMOKRACIJE

In kaj bi se zgodilo, če bi se ti skvarjeni Nemci izrekli na Južnem Tirolskem za ljudskošolski pouk v italijanskem jeziku? Nemška javnost bi se zgražala, a raznarodovalci bi ji odgovorili tako, kot je dr. Gschnitzer Slovincem, ko je pretekli teden razpravljal v Celovcu o manjšinskem šolstvu na Koroškem.

O pouku otrok, je dejal, imajo pravico odločati edino starši. Kdor se od tega načela oddalji, se pregreši zoper demokracijo. Voljo roditeljev je treba brezpogojno spoštovati in se po njej ravnati.

Prej je treba torej pripadnike manjšine desetletja in stoletja na vse načine tlačiti, ubiti v njih sleherno lastno voljo, jih spremiti v ubogljive sužnje oblastnikov, jim groziti z izgonom z rodne zemlje, če ne pošljejo otrok v potujčevalnice, kot se je godilo lani na Koroškem, zatem pa jih pozvati, naj se **svobodno izrečejo**, kakšen pouk žele za svojo deco. Večjega zasmehovanja demokracije si ni mogoče zamisliti! Taka je današnja Avstrija!

Najlepša pa je, da si dr. Gschnitzer prejkone niti ni v svesti, kako krivično je njegovo protislovensko govorjenje. Umišljal si je morda celó, da s svojim nastopom v Celovcu uglaja pot sporazumu med Avstrijo in Jugoslavijo. V resnici je pa le odprl krvaveče rane, ki zabole slehernega Slovence in Jugoslovana, kadar se spomni na barbarsko raznarodovalno delo avstrijskih Nemcev nad našim narodom.

Kot dogodki dokazujejo, se ni današnja Avstrija ničesar naučila iz zgodovine. Proti Slovincem nadaljuje politiko brezobzirnega potujčevanja. Kadar prideta Kreisky in Gschnitzer v Beograd, jim bo zategadelj treba jasno in bistro povedati, da je na taki podlagi sleherni sporazum med sosednima državama in njunimi narodi **nemogoč**.

Nov neodvisen narod v Aziji

Danes, 25. februarja, je skoro nepoznana deželica Kuvait, ležeča ob Perzijskem zalivu, postala neodvisna država, čeprav ne šteje niti 200 tisoč prebivalcev in obsega le okoli 20 tisoč kvadratnih kilometrov. Do 1. 1946 je arabski Kuvait živel pod pokroviteljstvom Velike Britanije, njegovi prebivalci so bili pastirji revnih čred po puščavskem ozemlju.

L. 1946 so pa našli pod peskom bogata ležišča nafte, ki je bruhala na dan iz 200 vrelcev. Danes načrpajo že preko 60 milijonov ton letno, tako da je za Združenimi državami in Venezuelo Kuvait tretja z nafte najbogatejša država na svetu. Angležem podložni Kuvaitški sultan je kmalu postal najbogatejši človek na zemlji, sredi puščave so v 10 letih zrasla sodobna naselja.

Prebivalci so oproščeni davkov, mladina se na državne stroške šola v Evropi in Ameriki, delavec zasluži pri petrolejskih po-

Nesreča v zraku

V ponedeljek se je ob izlivu Soče pri Trzinu pripetila nenavadna nesreča. Nad reko sta izvajali vaje dve vojaški letali na reakcijski pogon. Zaradi goste megle sta padli na valove narastle reke ter pri odskoku trčili drugo ob drugo in se razleteli s strahovitim pokom. Oba letalca sta mrtva, škoda znaša več milijonov lir.

ZENSKA PREMOC

V Nemčiji se stalno veča število žensk, ki so zaposlene na vodilnih mestih v trgovini in industriji. Štejejo jih že nad 600.000. Po večini so to mlade ženske med 23 in 30 leti. Njih plače znašajo povprečno od tri do sedem milijonov lir na leto.

Tujski promet v Jugoslaviji

Lani se je tujski promet v Jugoslaviji nekoliko povečal, čeprav še zdaleč ne dosega tistega pomena, ki ga ta gospodarska dejavnost ima v drugih zahodnoevropskih državah, n. pr. v Italiji. Tako je lani Jugoslavijo obiskalo 800 tisoč tujcev, in sicer 150 tisoč več kot leta 1958.

Od teh je bilo največ Nemcev in Avstrijcev; za letos pa pričakujejo večji dotok tujih gostov, zlasti iz Italije, Švice in skandinavskih držav.

SIN KRALJICE ELIZABETE

Angleška kraljica Elizabeta II. je povila pretekli teden tretjega otroka. Da je moškega spola, je navdalo vso britansko javnost z velikim veseljem. Ime mu izberejo prihodnji mesec, ko ga bodo krstili.

Naser in karmeličanke

V soboto je predsednik Združene arabske republike Naser postavil temeljni kamen za samostan karmeličank blizu mesta Alepo v Siriji. V Egiptu je prebivalstvo v veliki večini mohamedanske vere, medtem ko je v Siriji tudi dosti katoličanov. V svojem govoru je Naser naglasil, da hoče Združena arabska republika biti zgrajena na enakopravnosti vseh prebivalcev brez upoštevanja verskih in jezikovnih razlik. Zato polaga on sam temelj samostanu katoliških redovnic.

djetjih več ko 200 tisoč lir mesečno, ali le malokdo vzdrži več ko eno leto v moreči puščavski vročini pri težkem delu.

Značilno za našo dobo je, da so Angleži morali brez boja pustiti iz rok tako bogato deželo! Zivimo pač v času, ko postajajo vsi narodi, naj bodo beli ali temnopolti, bogati ali revni gospodarji na svoji rodni zemlji.

Dinamit v Meranu

Kot drugod se grade nove stanovanjske hiše tudi v južnotirolskem mestu Meranu. Ker so stanovanja namenjena v glavnem italijanskim priseljencem, menijo Nemci, da služijo hiše potujčevanju njihove domačije. Skupina neznancev je hotela minuli teden dati izraza svojemu negodovanju s tem, da je zasnovala bombni napad na skoro dokončano šestorico poslopij, ki jih zida ustanova UNRA-CASA.

Pod stopnice ene hiše je bilo položenih 60 kg dinamita, kateri se pa slučajno niso razpočili. Če bi bilo prišlo do razstrelitve, bi bilo zletelo v zrak celo naselje. Da gre za očitno politično dejanje, se vidi po tem, da so napadalci raztrosili v bližini letake z mrtvaško glavo, na katerih je bilo napisano: »Italijani, umaknite se iz nemškega Južnega Tirola!« — Policija je ugotovila, da je razstrelivo avstrijskega izvora.

Ženske - duhovniki

Švedska protestantska Cerkev bo to spomlad posvetila tri ženske v duhovnice. Tako je bilo sklenjeno na Švedskem cerkvenem zboru z 49 glasovi proti 8, češ da je samo to v skladu z demokratičnim načelom enakopravnosti moških in žensk. Da smejo ženske postati duhovnice, priznava jo že razne druge protestantske ločine, tako metodisti in prezbitrijanci, nasprotne pa so anglikanska, katoliška in pravoslavna Cerkev.

Boučljiv pogled v bodočnost

Znanstveniki, ki preučujejo razvoj človeštva, pravijo, da do leta 2000 ne bodo najbolj pereča vprašanja le atomski razvoj, poletni vsemirje ter spor med Vzhodom in Zapadom, ampak še bolj skrb, ki jo bo povzročalo neznansko naraščanje prebivalstva na zemlji.

V prihodnjih 40 letih se bo število prebivalstva podvojilo, naraslo bo na šest milijard! Računi kažejo, da bo prebivalstvo Azije poskočilo od 55 odstotkov celotnega števila zemljanov na 62. Nazadovala pa bo Severna Amerika. Ta ima danes 6,7 odstotka vsega prebivalstva na svetu in bo štetla 1. 2000 le nekaj nad 15 odstotkov. V sorazmerju se bo znižalo število ljudi tudi v Evropi.

Težišče človeštva

Moč in tržišče človeštva se bo prevalilo na azijsko in afriško zemljino, kar bo seve vplivalo tudi na razvoj zgodovine.

Važno je vprašanje, kje bodo tolikšne milijarde človeštva našle dovolj hrane. Doslej so računali, da obstaja ta možnost le za 13 milijard ljudi. Zato so se začeli oglašati predlogi, da je nujno potrebno začeti z omejevanjem rojstev.

Koliko je dala Amerika

V torek je ameriško obrambno ministrstvo objavilo, koliko je znašala v zadnjih 10 letih vojaška pomoč tujim državam. Vsega skupaj ogromni znesek 26 milijard 78 milijonov dolarjev, od katerih je šla polovica evropskim državam. Največ je dobila Francija, in sicer 4 in pol milijarde.

Za njo prihaja Čang Kaj Šekova Kitajska z dvema milijardama in 56 milijoni, na tretjem mestu je pa Italija, ki je dobila 1 milijardo in 993 milijonov, kar znaša nič manj ko 1245 milijard lir. Na četrtem mestu je Turčija, na petem pa Koreja. Amerikanci doslej niso objavili natančnih števil, da bi med obdarovanci ne nastala prevelika nevoščljivost.

LEV PRI ŽUPANU

Kdor potrka na vrata profesorja Bonija, župana v Brescii, kar odskoči od strahu. Prvi, ki plane k vratom je namreč mlad lev. K sreči je trimesečni mladič že tako ukročen, da samo prijazno maha z repom. Lev je prišel na svet v mestnem živalskem vrtu. Zaradi zime je živinozdravnik predlagal, da mora mladič živeti na toplem. Ker ga ni nihče hotel vzeti k sebi, ni preostalo drugega, kakor da mu je župan dal streho. Lev in župan se prav dobro razumeta.

Enoten denar

Države, ki sestavljajo evropsko gospodarsko skupnost, imajo namen poenotiti gospodarsko politiko svojih 6 članic. Te so: Zapadna Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Na eni zadnjih sej je bil stavljen predlog, naj se vpele skupen denar v območju teh dežel; če bo predlog za skupni »evropski denar« sprejet, bodo padle gospodarske pregrade vsaj med 6 zapadnoevropskimi državami. Misel evropske skupnosti navzlic mnogim nacionalističnim oviram čedalje bolj prodira.

Toda zadnji čas se javljajo strokovnjaki, ki menijo, da je to nepotrebno, ker more zemlja prehraniti neprimerno več ljudi, kot se je doslej mislilo. Na zadnjem zborovanju biologov v Flensburgu na Nemškem so ugotovili, da je na naši zemlji prostora kar za 600 milijard ljudi. Hrano bomo dobivali tudi iz morskih alg, tako da se bo človeštvo moglo preživljati, čeprav se njegova raven glede hrane, obleke in drugih dobrin stalno izboljšuje.

Po svetu

ZDA — Kmalu bodo začeli baje izdelovati cigarete z ustnikom iz sira. Vonj bodo kemično odstranili. Strokovnjaki trdijo, da sir v prahu prestreže do 85 odstotkov nikotina.

ANGLIJA — Neki angleški časnik je objavil sebi tole nenavadno reklamo: »Ko so ob islandski obali pred nedavnim ribiči ujeli morskega psa, so našli v njegovem trebuhu tudi en izvod našega lista. Verjetno ga je brala njegova žrtev. Iz tega vidite, kako je naš list priljubljen in povsod čitan.«

Tržaškega

ZA ZELEZARNO V SKEDNJU

Zavod za industrijsko obnovo (IRI) je pred dnevi sklenil potrošiti 13 milijard 700 milijonov lir za obnovo in preureditev naprav v škedenjski železarni ILVA. Znesek bodo izčrpali v 4 letih; letos bodo potrošili 100 milijonov, prihodnje leto 4 milijarde 400 milijonov, leta 1962 5 milijard 200 milijonov, leta 1963 pa ostalo vsoto.

Obnovitveni načrt ni sicer še znan, vendar se zdi, da bo podjetje vsaj delno presmerilo proizvodnjo in izdelovalo predvsem surovo železo, železove zlitine in predmete iz surovega železa. V škedenjski železarni je zaposlenih okrog 1300 delavcev, katerim je bila z ukrepom zajamčena polna zaposlitev.

Dolina:

OBČINSKI PRORAČUN ODOBREN

Prejšnji četrtek se je sestal dolinski občinski svet in med drugim odobril proračun za tekoče leto. Skupni redni in izredni dohodki znašajo predvidoma nekaj manj kot 34 milijonov, skupni izdatki pa skoraj 67 in pol milijona, tako da bo primanjkljaj, ki naj bi ga poravnala država, dosegel okrog 33 milijonov in 500 tisoč.

Gospodarski načrt

Svet je obenem odobril predlog novega gospodarskega načrta, ki predvideva strošek 25 milijonov za javna dela. Sredstva za izvedbo daje, kot znano, generalni komisarjat. Občina predlaga, naj se v okviru načrta izvede naslednje: uredijo naj se poti v Prebenegu (6 milijonov in pol), popravijo in uredijo naj se poti v Mačkovljah (7 in pol milijona) ter cesta od dolinskega občinskega doma v Krogelje. Za razširitev vodovodne mreže, kanalizacijo in druga podobna dela pa je predviden strošek 8 milijonov.

Prosek:

POGREB PADLEGA BOJEVNIKA

V soboto so na proseškem pokopališču zagrebli zemeljske ostanke Milka Miliča iz Brišćikov, ki je bil pred 16 leti kot partizanski bojevnik hudo ranjen pri bitki za Knin in ki je kmalu zatem umrl v Sinju pri Splitu, kjer so ga tudi pokopali. Po prizadevanju njegove vdove in s privoljenjem italijanskih in jugoslovanskih oblastev so truplo prenesli na proseško pokopališče in ga položili v rodno zemljo.

Žalne obrede je opravil domači župnik, nakar so pokojnikovi vojni tovariši položili krsto v grob, desetina italijanskih vojakov pa je padlemu borcu izkazala zadnjo čast.

Naj pokojnik mirno počiva v domači proseški zemlji!

Sesljan:

NOVA LJUDSKA HIŠA

Nabrežinski občinski svet je prejšnji petek sklenil odstopiti Ustanovi za gradnjo ljudskih hiš 1200 kv. m jusarskega zemljišča med Vižovljami in Sesljanom, kjer bodo sezidali poslopje s 6 stanovanji. Stavbo bi morali pričeti graditi še to poletje.

Gradbeno zemljišče se nahaja v bližini bivšega vižovskega kala. Ta prostor so izbrali zlasti zato, da bi poskrbeli streho ti-

stim družinam iz Sesljana, ki danes žive v silno nezdravih prostorih. To je želja naših svetovalcev, a ni gotovo, da bo upoštevana, kajti stanovanja navadno dodeljujejo po povsem drugih sodilih.

Nadaljnje 6-stanovanjsko poslopje bi morali sezidati v Sempolaju, vendar so tu težave, ker občina nima svojih zemljišč in bi jih morala kupiti od zasebnikov. Če ne bodo dobili primerne zemljišča v Sempolaju, bodo hišo najbrž sezidali v Nabrežini.

Boršt:

ZA NOVI POŠTNI URAD

Dolinski občinski svet je prejšnji teden med drugim sklenil odkupiti dve stari poslopji v naši vasi, da se na tem mestu zgradi novo poslopje, kjer bi bil poštni urad, zdravniška ambulanta in urad domače srenje. Za delo nameravajo potrošiti skupno 4 in pol milijona lir.

Nabrežina:

SMRT UGLEDNEGA DOMACINA

V soboto je po kratki bolezni izdihnil dušo znani nabrežinski posestnik in gostilničar Ivan Pertot, po domače Gospodič. Z njim je naša vas zgubila enega žal že redkih značilnih predstavnikov in moža starega kova. Pokojnik je bil namreč kmet, gostilničar in ribič, se pravi, da se je bavil s poklici, ki so bili nekoč tako značilni za Nabrežino.

Učakal je lepo starost 87 let in bil doma do zadnjih dni zdrav in delaven, saj se je še komaj teden pred smrtjo udeležil seje odbora nabrežinske posojilnice, ki ga je štela med najstarejše, ugledne člane. Bil je vse življenje zaveden Slovenec in se do poslednjih dni zanimal za usodo svojega naroda.

Naj mirno počiva v domači slovenski zemlji. Družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Župnik Križman - osemdesetletnik

Včeraj je v Trstu obhajal osemdesetletnico rojstva upokojeni župnik g. Josip Križman. Slavljencec je doma iz Sv. Antona pri Kopru in v svoji dolgi mašniški službi je deloval v mnogih krajih hrvaške in slovenske Istre ter v Trstu. Zadnjih 30 let je bil župnik na Proseku. Pred nekaj leti pa je bil upokojen in živi sedaj v našem mestu, kjer ga lahko vidimo vsak dan pri jutranji sv. daritvi ob 8.30 v cerkvi Sv. Antona Novega.

Gospod Križman je znan tudi kot dober in nadarjen glasbenik, saj je bil med prvo svetovno vojno 4 leta organist v cerkvi Sv. Vincencija v Trstu ter je nekaj mesecev tudi nadomeščal prof. Zuccolija, organista v stolnici sv. Justa. Na Proseku je ustanovil in vodil odlični cerkveni zbor, katerega pevci še danes sestavljajo jedro tamkajšnjega posvetnega zbora, ki je, kot vsi priznavajo, eden najboljših — če ne najboljši — na Tržaškem.

Zasluznemu duhovniku in kulturnemu delavcu ob njegovem častitljivem slavlju iskreno čestitamo ter mu želimo, naj ga Bog še dolgo ohrani zdravega med nami!

IZPITI V TRSTU

Te dni so bili v Trstu pisarni usposobljenostni izpiti za profesorje iz slovenistike. Prosvetni minister je imenoval za visoke komisarje vseučiliškega profesorja Arturja Cronio, ravnatelja slovenskih višjih srednjih šol v Gorici prof. Rožiča in dr. Antona Kacina. Priglašeni kandidati so bili trinajst; trije so odstopili. Ustni izpiti bodo pred veliko nočjo. Vsem kandidatom želimo dosti uspeha.

Dve zanimivi oddaji

V nedeljo, 28. februarja, bo ob 13. uri v oddaji Radia Trst A Kdo, kdaj, zakaj... kronika sedmih dni v Trstu na sporedu zanimiv razgovor med urednikom Mitjo Volčičem in skupino mladeničev iz Doline. Ti bodo govorili o navadah in željah današnjega dolinskega mlajšega rodu, ki živi v neposredni bližini velikega mesta.

Naslednjo nedeljo pa bo ob isti uri na sporedu razgovor s poslednjimi predstavniki obrtništva, ki je bilo nekoč tako značilno za tržaško podeželje.

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Naši ljudje so kakor lastovke, ki se selijo s severa na jug, nato pa spet na sever. Božična doba je za vse kraje v naših dolinah vesel čas. Več tednov pred božičem se v naše vasi vračajo izseljenci, zlasti iz Belgije, Francije in Nemčije; vasi se pomladijo in oživijo; nekaj tednov preživljajo naši domovi globoko družinsko srečo, a ti dnevi hitro beže in izseljenci se spet posloje od domačih. In tako mine leto za letom, ne da bi se pri nas kaj spremenilo na boljše. Nekaj tednov je v naši domačiji živahno, potem pa ostane v vaseh samo star rod, kajti mlajši spet eno leto trdo gara v mrzli tujini. Naši izseljenci so se tudi letos pritoževali nad razmerami v domačiji, ki se iz dneva v dan slabšajo, namesto da bi se boljšale, kakor se dogaja povsod drugod na svetu.

V zadnjem dopisu »Globlje ozadje strašnega zločina« smo med drugim poročali, kako je predsednik naše pokrajine odvetnik Candolini obljubil, da bodo poskrbeli za gmotno in npravstveno pomoč v Mažerolah, ki so jih cel mesec blatili v domačem in tujem tisku. Javnost bo res zanimalo, kaj so do danes stvarnega ukrenili. Nič drugega kot to, da so v Mažerolah otvorili novo orožniško postajo, čeprav je v tej vasi le 350 ljudi.

IZ DREKE

Čujemo, da bodo v kratkem otvorili novo delovišče, ki bo pogozdilo Kolovrat. Pri njem bo zaposleno 10 delavcev tri mesece, celotni stroški tega dela pa bodo znašali skoro dva milijona.

IZ FOJDE

Pred kratkim so se zbrali na našem občinskem sedežu mnogoštevilni kmetje ter ustanovili Konzorcij za poljske poti. To so morali storiti, da laže dobe državni prispevek, s katerim bodo popravili poti, ki vežejo vasi z njivami in vinogradi.

Občina Fojda je namreč zaradi poplav pred dvema letoma pretrpela 16 milijonov škode samo na cestah. Škoda, ki so jo kmetovalci imeli na travnikih, poljih, vinogradih in senošetih pa so jim že »poplačali« z nekaj stoti pšenice in koruze.

Šolski odbor in tržaški Piccolo

Znano je, da je Il Piccolo strupen nasprotnik Slovencev, ki izkoristi kakršnokoli priliko, da zlije nekaj gneva proti njim. Tako se je dne 3. decembra lani spotaknil tudi ob goriški Šolski odbor ter mu očital, da skriva za navidezno zakonitim delovanjem zahrbtno politične cilje. Zato je odbor prav ravnal, da je od lista zahteval, naj natolcevanja prekliče.

Uredništvu so bila dostavljena tudi odborova pravila, ki jasno dokazujejo, da je njegovo delovanje zgolj kulturno in da ima tudi nalogo podpirati revne slovenske dijakke. Da je vse delovanje odbora zakonito, priča tudi dejstvo, da zbira sredstva za svoje cilje z dovoljenjem oblasti.

Il Piccolo je preklic priobčil dne 16. t.m. Upamo, da se list ni zbal tožbe, marveč se zavedal, da je ravnal krivično.

Kanalaska dolina

Resnične škode na zemljiščih pa kmetovalci ne bodo mogli popraviti še dolgo let, ker jim je voda odnesla mnogo rodovitne zemlje.

IZ BRDA

Odkar so asfaltirali cesto, ki vodi iz Čente do Tera, je naša dolina povsem drugačna. K nam prihaja sedaj več tujcev, ker ni na cesti več nadležnega prahu. Naši kraji nudijo izletnikom mnogo lepote. Če bi oblastva zares izdatno podprla tukajšnje prebivalstvo, da bi moglo imeti dobro gostinstvo, bi se tujski promet lahko prav dobro razvijal.

IZ RAJBLJA

Pred kratkim je naša vas prestala hud strah. Razširila se je namreč vest, da je v rudniku zasulo šest oseb. Vest pa, hvala Bogu, ni bila povsem resnična. V rovu, kjer je delal 51-letni Andrej Zagar, se je udrlo skalovje ter ga pokrilo. K sreči so skale naredile obok, tako da niso z vso težo nanj pritiskale. Tovariši so ga takoj rešili izpod skal in pri nesreči je dobil le nekaj prask.

Odkar so novi gospodarji modernizirali proizvodnjo v rudniku in zmanjšali število rudarjev, se pogosto dogaja, da se v rudniku rušijo skale. Z Novim letom je dobil veljavo zakon o zaščiti rudarjev pred nesrečami. Gospodarji se ga zelo boje, zato se trudijo, da bi se izognili odgovornosti za nesrečo; vsako nezgodo skušajo prikazati tako, da nade odgovornost na nižje paznike in delavce.

Zanimivo je, da so vse varnostne naprave na svojem mestu prav v dneh, kadar se pričakuje obisk kakih nadzornikov. Ko pa odidejo, je vse po starem. Najhuje je, da rudniška uprava od delavcev zahteva, da se pazi in proti nesrečam sami zavarujejo, a obenem od njih terjaja, da nakopljejo čim več rude. Enega in drugega pa rudar kljub najboljši volji ne zmora. Vsak rudar mora skrbeti najprej za vsakdanji kruh in zato večkrat ugodi gospodarjem na škodo zakonu; s tem pa tvega iz dneva v dan življenje. S tem poročilom hočemo opozoriti nadzorna oblastva, naj odločno zahtevajo od uprave, da sama poskrbi za varnostne naprave proti nesrečam v rudniku.

Goriški občinski svet:

RAZPRAVA

O TEKOCIH UPRAVNIH ZADEVAH

Goriški mestni svet je v sredo prejšnjega tedna rešil celo vrsto upravnih zadev.

Demokristjan Calderini se je z izbranimi besedami najprej spomnil nedavno umrlega furlanskega pesnika Rudolfa Carrare, ki ji živel v Gorici na Placuti. Njegovim besedam so se pridružili župan in predstavniki ostalih političnih skupin.

Zatem je svet razpravljal o dveh vprašanih komunista dr. Battella. Ta je namreč zahteval ustanovitev nove lekarne v Ločniku ter naj se poskrbijo novi prostori za gojence znanega zavoda Dante Alighieri v ulici Orzoni, ker dosedanji niso več primerni. Na obe vprašanji sta dala pojasnila odbornik dr. Krainer in župan, a svet ju še ni mogel dokončno rešiti.

Nato je soc. demokrat prof. Zuccalli želel zvedeti, kaj je odbor ukrenil, da bi potrošniki letos ne plačevali plina, vode in elektrike v dvomesečnih obrokih namesto v mesečnih, kot je bilo do konca lanskega leta običajno.

Podžupan Poterzio mu je pojasnil, da bodo mogli potrošniki plačevati te stroške v dveh obrokih, da bi ne bili naenkrat preveč obremenjeni. Prof. Zuccalli pa je dejal, da je tudi ta način plačevanja za potrošnike neugoden.

Svet je zatem imenoval ing. Stellia Bardija za svojega predstavnika v upravnem svetu nove goriške bolnice.

Odobril je tudi 20-odstotni povešek pristojbine za uporabo stojnic na pokritem trgu v Gorici in povečanje javne razsvetljave v ulicah Carso, Duca d'Aosta, Trieste in Brigata Re.

Končno je svet nakazal 250 tisoč lir podpore kemičnemu zavodu za preiskavanje zemljišč, 500 tisoč ustanovi Città di Gorizia za kulturne prireditve, 600 tisoč odboru za glasbeno dejavnost ter 24 tisoč za organista v štandrežki cerkvi za njegovo delo v letih 1958-59.

Značilno je, da je proti tej podpori glasoval le monarhist dr. Pedroni.

Štmaver:

ALI DOBIMO TELEFON?

Predvidevajo, da bo mestni svet na prihodnji seji med drugim sklenil postaviti v eni izmed vaških gostiln javno telefonsko govornico, kar bo stalo en milijon 100 tisoč lir. Polovico stroškov bo poravnalo ministrstvo za pošto, polovico pa goriška občina. Telefon v vasi je res potreben, saj se moramo štmaverci sedaj posluževati onega v Pevmi, kar je vsekakor silno odročno, kot smo spoznali zlasti januarja, ko je pri nas razsajala influenza.

Poleg tega namerava mestna uprava tako urediti prostor pred našo cerkvijo, da bodo lahko pristajali avtomobili.

Za Goričane je štmaver zelo privlačna izletna točka in prav od cerkve je izredno lep razgled na goriško ravan. Zato upamo, da bodo z novim delom lepoto tega kraja še povečali.

IZ TRŽICA

Županstvu v Tržiču so iz Rima sporočili, da je zagotovljen prispevek za izboljšanje danes še močvirnatega, a obsežnega Rižanskega polja. Od tega dela bodo imeli koristiti tudi slovenski kmetovalci. Pričakujemo, da bo Konzorcij za izboljšanje tega polja v kratkem oddal dela na dražbi. Država bo tako skupno potrošila 247 milijonov.

V ponedeljek prejšnjega tedna je naš župan še zvedel, da je bil 1. februarja podpisan odlok, s katerim so določili eno milijardo lir za gradnjo obalne ceste Tržič — Gradež.

IZ MOŠE

Pred nekaj dnevi je občina v Koprivi poskrbela za popravo ceste, ki pelje iz Moše preko državne meje do Vipolž. Pot je bila zaradi hudega neurja v prvih dneh tega meseca v zelo slabem stanju. Medtem so jo delavci posuli z gramozom in sedaj je zopet prehodna.

Zajamčimo narodni obrambi večji uspeh!

V poročilu o občnem zboru goriškega Sindikata slovenskih šolnikov, ki smo ga objavili zadnjič, zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli razviti glavne misli, ki se je v nas porodila, ko smo iz tajnikovega poročila spoznali podatke o obisku zlasti naših osnovnih šol in otroških vrtcev. Iz njih žal neovržno izhaja, da naše šolstvo hira pri koreninah. Odstotek slovenskih staršev, ki vpisujejo otroke v tuje osnovne šole in otroške vrtce, je že prevelik in naša manjšina mora čimprej ukreniti, kar je potrebno, da se odstotek nezavednih in nezrelih staršev, ki so grobokopi zdrave rasti ter sreče svojih otrok, zmanjša ali vsaj za bodočnost zajezi. Vprašanje je, kako to doseči?

Bojimo se, da te pomembne narodno-obrambne naloge naša Sindikata kljub najboljši volji in naporu ne bosta mogla dovolj uspešno izpolniti. Njuno podrobno in sistematično delo bi bilo znatno olajšano in bržkone kronano z uspehom, če bi ju podprlo predstavništvo vseh Slovencev v Italiji, ki ga danes žal še nimamo. Še vedno smo gmota brez enotnega narodnega predstavništva! Nad premnogimi šibkimi slovenskimi dušami ni organa, ki bi nanje vplival tako, da bi ostali zvesti svojemu narodu.

Zato sodimo, da je zares že skrajni čas, da se čimprej ustanovi prepotrebni Narodni svet, ki naj rešuje vse skupne zadeve naše manjšine v Italiji. Če smo odstranili velike ovire in ustanovili skupni in enotni šolski sindikat, zakaj ne bi mogli nekaj podobnega ostvariti tudi za skupne narodne zadeve?

Vsak Slovenec dobre volje mora priznati, da bi narodnoobrambno delo imelo prav gotovo večje uspehe, ako bi imeli skupen Narodni svet in ne le več različnih in nepovezanih odborov za nosamezna vprašanja. Doslednost in politična zrelost bi zato zahtevali, da reče B tisti, ki je že rekel A.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Sladko življenje“ - GRENKA POLEMKA

OBLIKOVNA KRITIKA

Življenje ima nekatera osnovna načela, ki so večna; prav tako umetnost, ki je odraz in ogledalo življenja. Tako sestoji umetnina iz dveh prvin: iz oblike in iz vsebine. Oblika so izrazna sredstva, to je jezik, slog, način umetnikove izpovedi. Vsaka umetnost ima posebna izrazna sredstva, po katerih se loči od drugih umetnostnih panog. Posebna izrazna sredstva filmske umetnosti so zvočne gibljive slike, posnete v različnih daljavah in iz različnih zornih kotov ter sestavljene v celoto po določenem zaporedju.

»Sladko življenje« — ugotavlja pisatelj P. P. Pasolini — »je preveč važno, da bi lahko o njem govorili kakor o kakršnem koli drugem delu. Ne odseva nobenega sloga ter ga je treba imeti za proizvod italijanske nove dekadence. Ni sicer umetniško delo, vendar vsebuje umetniške drobce izredne vrednosti.«

»Sladko življenje« vsebuje snovne, vsebinske in zlasti oblikovne značilnosti dekadence. Dekadenco označuje med drugim prizadevanje po lepi zunanji obliki, izpovedovanje »umetnosti zaradi umetnosti«, odpor proti konvencionalnosti, poudarjanje spolzkosti, skrajni individualizem, misticizem. Slog te umetnostne struje išče nove prisposobe ter nevsakdanje, izbrano izražanje, ki je namenoma eksotično-zapleteno. Zgradba umetniškega dela je razbita ter je izraz živčne neuravnovešenosti sodobnosti.

»Sladko življenje« je mešanica slogov! Fellini v mogočnih mojstrskih zamahih poda pregled vseh slogov, ki so oživljali italijanski povojni film. Prične z novim realizmom (nočni sprehod Marcella in Silvijs), nadaljuje z naturalizmom (ponočenje v aristokratskem gradu) ter zaključí z novo dekadenco (zaključna orgija v trgovčevi hiši) in s simbolizmom (morska pošast in Paola na drugem bregu). Pripoved je odprta, brez zgradbe in simetrije; v njej prihaja do izraza režiserjev opisovalni dar, smisel za kroniko, čut za dokumentarne filme. Menjavanje slogov, odlična fotografija in bistroumna montaža stopnjujejo ritem podajanja in dogajanja brez oddiha do konca triurnega filma. In to zmore le velik režiser.

Skratka, oblikovno je »Sladko življenje« nov mejnik v italijanskem filmu.

VSEBINSKA KRITIKA

Vsebina je umetnikova resnica, to je stvarnost, kot jo umetnik doživlja in tolmači. Umetnina mora imeti pomembno, razumno in pristno vsebino, ki je odraz življenjske problematike. Z izpovednimi resnicami človeka očiščuje ter mu kaže pot k srečnejšemu življenju. Po svetovnem nazoru sodimo, kaj je dobro ali zlo, kaj resnica ali laž, kaj dober ali slab odnos med ljudmi. Tako določata ravno jedro in osnovna misel v veliki meri vrednost umetnine.

Nihilizem! Fellini je v Sladkem življenju prestrašen in premalo uravnovešen, kot je bil Charlie Chaplin s Kraljem v New Yorku. Tako je vsebinsko zašel v primitivno črno-belo slikanje, v brezupen nihilizem, v neživljenjsko in neumetniško pretiranost. Prikazana družba je manj predstavniška za sodobnost, kot misli Fellini. Gibali življenja nista le prostitucija (bogataši!) in praznoverje (ljudske množice!). Opredeliti sodobnega človeka se ne pravi slikati ga samo »od pasu navzdol«. Scenarij zaključne orgije je skoraj prostaški. Škoda za Fellinija, ki dobro ve, da moč filma ni v besedi, marveč v sliki. Kako bi bilo v Sladkem življenju na mestu malo več tenkočutnosti, kot jo na primer kaže Marcel Carné v Slepkih.

Umrl je slikar France Kralj

V torek, 16. februarja, je umrl v Ljubljani ugledni slovenski slikar in kipar France Kralj. Z bratom Tonetom sta predstavljala značilni in močni umetniški osebnosti v sodobni slovenski umetnosti. Bila sta prva, ki sta vanjo uvedla ekspresionizem. Francetova umetnost je bila izredno vitalna, polnobarvna in intimno slovenska.

Pokojni umetnik je bil rojen v bližini Dobropolja. Doživel je 64 let.

Premajhna psihološka poglobitev! Fellini z brezupno jasnotsjo naniza strašna vprašanja naših dni, a nanje ne odgovarja. Njegovi odlični pripovedi manjka kritična poglobitev: od kod in zakaj Sladko življenje in v čem je rešitev? Človek ne more biti brezbrizen fotografski aparat, življenje je boj ter je treba zavzeti stališče do dobrega in zlega. Usoda Marcella je žaloigra, a kljub temu ne moremo imeti do protagonista sočutja. In kdo je antagonist: kateri človek, katera ideja? Lik Paole je prešibak, da bi celotno družbo rešil iz nihilizma.

PREROD DRUŽBE

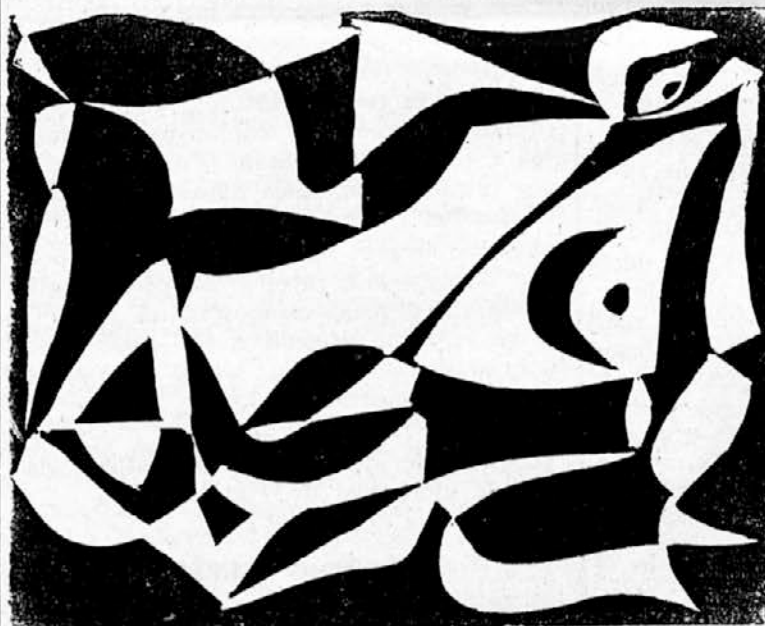
»Sladko življenje« — je izjavil v parlamentu namestnik ministra za predstave Magri — »beleži in obsoja nekatere bolesterne plati sodobnega življenja; toda najsi bo obsodba še tako močna in pretresljiva, nikakor ne dopušča apokaliptičnih zaključkov. Zaradi tega je utvara upanje tistih, ki so hoteli na tem filmu zgraditi lahke demagoške špekulacije, ter je pretirana zaskrbljenost onih, ki se bojijo, da bo film škodoval dobremu imenu države in prestolnice.«

Zla ne odpravimo s tem, da o njem molčimo. Ne cenzura filma, marveč prerod sodobne družbe! Prerod, to je Fellinijeva poslanica. Če je že Sladko življenje umetniško sporno, ker eden poudarja mojstrske oblikovne prijeme in drugi šibko vsebinsko obdelavo, ostaja med kritiki vendar soglasje glede njegovega velikega družbenega pomena.

»Za Fellinijev film« je poudaril režiser Mario Soldati, »je častna diploma, da je v deželi, kjer se vsak dan ob splošni brezbriznosti dogajajo najhujši škandali, uspel tako močno razgibati javno mnenje, ko mu je prav te škanđale pomolil pod nos.«

(Konec)

E. V.

SLOVSTVENI VODNIK

Ob koncu lanskega leta je izšlo temeljito delo, ki naj služi kot vodnik v obsežnem gozdu italijanskega slovstva. Slovstveni priročnik, ki ga je sestavil Renzo Frattarolo, nosi naslov Bibliografia speciale della letteratura italiana (Marzorati, Milano, 1959). Delo pa ni običajna bibliografija z golim naštevanjem knjižnih izdaj po slovstvenih dobah. Frattarolo je sestavil svojo bibliografijo metodološko po raznih poglavjih: splošni del, zgodovina kritike, biografija, komentar in kratki kritični odstavki, ki orientirajo bralca, v kakšno slovstveno smer spada ta ali oni pisatelj. Knjiga obsega italijansko književnost do leta 1958. Najbolj na široko so obdelani pisatelji zadnjih let.

DRAGOCENA GRLA

V Bayreuthu na Bavarskem prirede vsako leto glasbeni festival v čast skladatelju Wagnerju. Letošnji je pa v nevarnosti, da se ne bo mogel izvršiti, ker zahtevajo pevci previsoke nagrade. Vodja

festivala Wieland Wagner, nečak velikega skladatelja, se ne more pogoditi z znamenito avstrijsko sopranistko Leonijo Rysanek, ki zahteva za štiri nastope dva milijona in pol lir. Ta cena je še vedno nekoliko nižja kot so nagrade ostalih treh najznamenitejših sodobnih sopranov, ki so: Marija Callas, Renata Tebaldi in Svedinja Birgit Nilsson.

SLOVENSKI ODER V TRSTU

bo igral v nedeljo, 28. februarja, v avditoriju v Trstu veseloigro v treh dejanjih:

CHARLEYEVA TETKA

Začetek predstave ob 17. uri.

Če se bo kdo na pustno nedeljo še tako grdo držal, se bo ob tej komediji s tetko iz Brazilije moral nasmejati. Vstopnice so na razpolago v knjigarni Fortunato (pri cerkvi sv. Antona Nov.), v trgovini Lupša (vogal ulice Coroneo-Rismondo) in na sedežu Slovenske prosvete, ulica Trento 2/II, tudi v nedeljo dopoldne od 10. do 12. in od 14. do 17. ure.

Bretrestljiv dnevnik judovskega dečka

Poljska tednika Polityka in Tworczość sta objavila izvlečke iz dnevnika, ki ga je pisal 12-letni David Rubinovicz pred 18 do 20 leti o križevem potu Židov v svoji rojstni vasi Krajno. Dnevnik, ki obstaja iz petih šolskih zvezkov, je našel potem, ko so odpeljali Žide v neko koncentracijsko taborišče, neki sosed in ga spravil na podstrešje. Pozneje ga je našla med smetmi neka žena, ki ga je poslala pisateljici Mariji Jarohowski, katera ga je sedaj objavila. Dnevnik zajema čas od marca 1940 do 1. junija 1942. Po izvlečkih se začne dnevnik, ki so ga poljski časopisi takoj primerjali z Dnevnikom Ani Frank, z omembo nekega lepaka od 21. marca 1940, ki je prepovedal Židom vožnjo z vozom na konjsko vprego.

David opisuje nato v svojem otroškem slogu življenje Židov pod vladavino nemških zasedbenih oblastev in pripoveduje o raznih žalitvah in trpljenjih, hišnih preiskavah, kaznovanjih in moritvah. Končno so odpeljali celo družino v neki geto. Oče se je vrnil iz delavskega taborišča 1. junija 1942 k svoji družini, s tem vpisom se pa dnevnik tudi konča. Kmalu nato so Žide odpeljali v koncentracijsko taborišče.

Pisateljica prihaja pri oceni dnevnika do zaključka, da David Rubinovicz ni imel nobene literarne častihlepnosti, ki obstaja nedvomno pri Ani Frank. David je le opisoval dogodke okoli sebe z natančnostjo bistrega šolarja.

Potreben priročnik

Ob koncu lanskega leta je izšla v Ljubljani knjižica jezikoslovca Mirka Mahničja z naslovom Živa slovenščina (Knjižnica Mestnega gledališča v Ljubljani). Sestavljalec hoče opozoriti ne na pravilno pisanje, temveč »na čudoviti svet govornih besede... na lepoto njenega zvena.«

Knjiga odpira dosti novih pogledov na sestavo in razvoj slovenščine, katerih naši jezikoslovci še niso obdelali.

Tržaški slikar in grafik prof. Avgust Černigoj je te dni otvoril osebno razstavo grafičnih del v neki znani galeriji v Rotterdamu na Holandskem.

Kako sadimo grah

Grah je za naše vrtnarstvo oziroma kmetijstvo še vedno zelo važno sočivje, čeprav ne več v taki meri kot v prejšnjih časih, ko je šlo mnogo našega graha na Dunaj in skoraj še več v Prago. Danes gre malo graha v inozemstvo, ker ga domači trg mnogo porabi. Navadno so cene zelo zadovoljive.

Prvi grah dobimo pri nas od jesenskih posevkov. Kmetje so ga zasadili že novembra, nekateri celo v prvih dneh decembra. Tudi letos so ga nekoliko posadili, a večina ga bo šele v prihodnjih dneh, ker ga prej zaradi slabega vremena niso mogli.

Graha je na stotine vrst, za naše kraje pa so najvažnejše naslednje: Ekspres z dolgimi stroki je prva žlahtna sorta, ki pride na trg. Visok je približno en meter, stročje je precej dolgo, okus na pol sladke; rodi obilno. Nato pride vrsta senator z dolgimi, na koncu nekoliko zavrtimi stroki, ki je sladkega okusa. Visok je okoli 80 cm in zelo rodovit, zrnje je debelo in grbančasto. Sorti alderman in telefon sta bolj pozni, a priporočljivi. Obe imata grbančasto zrno in zrasteta 130 do 150 cm visoko. Primerna sta bolj za močne zemlje, kjer suša navadno ne pritisne. Od nizkih sort, ki ne potrebujejo obilja, je najbolj priporočljiv mali provensal.

Grah najbolje uspeva v zemlji, ki je bila prejšnje leto obilno gnojena s hlevskim gnojem in katero letos pognojimo samo z umetnimi gnojili. Dva kg žveplenokislega amoniaka (solfato ammonico), 5 kg superfosfata (perfosfata) in 2 kg kalijeve soli (potassa) premešamo in raztrosimo na 100 m² prekopane, a še ne poravnane površine. Lahko pa raztrosimo mešanico tudi v brazdice, kamor bomo grah sadili, a gnojilo mora biti pokrito z zemljo, tako da ne pride v neposredno dotiko s semenom. Mešanico treh gnojil lahko nadomestimo s kakšnim sestavljenim gnojilom, kot jih je več na trgu, recimo PKN.

Da očuvamo seme pred mišmi, ga moramo prej nekaj minut namakati v petroleju, ali pa s petrolejem izdatno poskropiti zrnje, ko je že razvrščeno po brazdicah.

GOSPODARSTVO

Kako pravilno krmimo perutnino

V povojnih letih je perutninarstvo zelo napredovalo najprej v ZDA in pozneje skoraj v vseh državah sveta. Tako so tudi v Jugoslaviji uredili perutninarske farme-veleobrate, druge pa še urejujejo. Vse teži za tem, da se vsak stot krme v najkrajšem času spremeni v čimvečje število jajc ali v čimvečje količino mesa, se pravi da se danes goje predvsem pohanci. Krmljenje perutnine je postalo prava znanstvena panoga, ki proučuje najprimernejšo sestavo in ustrezajoče obroke krme.

Ugotovili so, da mora primerna krma nujno vsebovati predvsem 8 redilnih snovi, ki jih običajna krma nima. Te so: proteine (beljakovine), apno, fosfor, mangan in vitamina A, D, riboflavin in kolin. Na preiskovališču v Connecticutu so ugotovili, da če perutnino krmimo s koruzo, dosegamo mnogo boljše uspehe, ako krmi dodamo še nekoliko niacina ali nikotinove kisline.

Velikanskega pomena je bilo odkritje vitamina B₁₂, ki ga tudi zelo uspešno uporabljajo proti človeški splošni oslabelosti. Pri krmljenju perutnine je ta vitamin nujno potreben, čeprav v zelo majhni količini — milijonski del enega odstotka — če hočemo, da bo perutnina rastla in nesla jajca. Vitamin B₁₂ so odkrili v ribji in mesni moki, največ pa ga je v svinjskem in govejem blatu — odpadkih. Blato danes posušijo in ga pomešajo med krmo za perutnino v 5 do 8%. Ugotovili so, da se piščančki bolje razvijajo, kadar so jajčarice dobivale med krmo zmleto svinjsko oziroma goveje posušeno blato.

Vitamin B₁₂ so našli tudi v ostankih, ki nastajajo ob pridobivanju raznih antibiotikov, kot so penicilin, aureomicin, terramicin, bacitracin in drugi. Ugotovili so nadalje, da antibiotiki pospešujejo rast živali, posebej perutnine, zlasti v prvih dneh in tednih življenja. Spoznali so obenem, da živali zastanejo v razvoju, če krmi ne doda-

jamo več antibiotikov. Zato jih moramo nuditi žvili, dokler ne dorastejo.

Poglavje zase tvorijo amino - kisline, ki so velikega pomena tudi pri krmljenju perutnine. Znanstveniki so ugotovili, da je krmljenje perutnine uspešno, če vsebuje 20 amino - kislin: od teh so jih 17 ugotovili v jajcu in enako število v mišicah piščancev, a ne v enakem razmerju. Za krmljenje piščancev so najvažnejše tele amino - kisline: arginin, cistin, lisin, metionin in triptofan. Ugotovljeno je tudi, koliko amino - kislin mora biti prisotnih v krmi, če hočemo, da bo perutnina hitro rastla.

Vpliv amino - kislin je v znatni meri odvisen od toplote. Koristno in potrebno je, da se sočivje skuha, a se ne sme prekuhati. Poskus so napravili s sojino moko, katero so ogreli na 120° C; del moke so segrevali 4 ure, del pa 4 minute. Piščanci, ki so uživali prvo moko, so pridobili na teži komaj 1/3 količine, kot so jo pokazali piščanci, ki so bili krmjeni z manj časa ogrevano moko. Če pa so dodali več časa ogrevani moki nekoliko lisina in metionina, se je razlika izravnala. To pomeni, da visoka toplota škoduje tema dvema amino - kislina.

Amino - kisline pa niso važne samo za tvorbo proteinov (beljakovin) v jajcu in v mišicah, temveč tudi za nastanek raznih hormonov in rdečih krvnih teles.

Te so glavne novosti, ki jih glede krmljenja perutnine objavlja Poultry Journal iz Chicaga.

Kaj je en kg medu?

Da čebele naberejo en kg medu, morajo posrkati nektar iz 400.000 do 1. milijona 200 tisoč cvetov.

Vsak kg medu vsebuje toliko redilnih snovi kot tri in pol kg mesa. Trideset gramov medu nudi človeku 91 kalorij, enaka količina mesa komaj 22, enaka količina mleka pa 56.

Poleg tega se nahajajo v medu vsi vitamini, ki jih potrebuje človeško telo.

Sladkor za čebelarje

Do l. 1963 — in najbrž tudi naslednja leta — bo vlada dala na razpolago čebelarjem po 8.000 stotov sladkorja za zimsko krmljenje čebel. Ta sladkor bodo pred odjajo denaturirali, to je onesposobili za človeško prehrano. Denaturalizacija se izvrši tako, da premešajo na vsakih 100 kg sladkorja po 1/2 kg vročega česna.

Proti napenjanju živine

Zaradi mrzle, mokre in ugrete krme nastane čestokrat pri živini napenjanje in včasih kakšna žival tudi pogine, če ji ne znamo pomagati (najbolje s trokarjem).

V mnogih krajih živinorejci odpravijo napenjanje na zelo preprost način; raztopijo slanino in prisilijo žival, da raztopljeno mast požre. Brž ko mast pride v prežvekovalnik, se združi s tamkajšnjimi plini in žival začne bruhati. V 30 ali 45 minutah je žival zdrava.

ŽENA IN DOM

VITAMINI

Marsikateri bolezniki bi se ženske mogle ubraniti, če bi znale bolj premišljeno kuhati, kot je naša navada oziroma razvada. V marsikateri hiši se godi, da, ko nimamo časa — ker nas je sosedla zamudila — pripraviti večerje, naredimo tako, da se družina nasiti s suhim sirom ali salamo. Nič izdatna, ali draga večerja!

Pomisliti moramo, da je naše telo kot stroj, ki potrebuje bencina in olja. Dokler paziš nanj, teče. Tako tudi človeško telo, zlasti pozimi, nujno potrebuje menjajoče se hrane in ne enolončnice, samo da je hitreje pripravljeno. Enostranska hrana povzroča želodčne in živčne bolezni.

Znanost pozna vitamine od A do U. Posebno v zimskem času so nujno potrebni telesu, če naj vse žleze pravilno delujejo. Vitamine lahko nudiš družini, če pravilno pripraviš hrano iz živil, v katerih se vitamini nahajajo. Oglejmo si najvažnejše!

Vitamin A ohrani moč vida in je potreben za dihanje kože. Nahaja se predvsem v korenju, zeleni solati, maslu, mleku, jetrih, jajcih in petršilju. Tega zadnjega ne zabi!

Vitamin B je hrana za živce. Ne bo ti pomagal lecitin ali drugi pripravki, če ne boš užival tudi mesa, mleka, neobdelanega riža in »integralnega kruha«. (Crnega kruha iz nepresejane moke).

Pomanjkanje vitamina C posebno slabo vpliva na naše zdravje. Bledica, šibkost, omotica, trudnost so posledice. Zato je potreba uživati tudi sadje, zlasti pozimi! C vitamin se pa nahaja še v solati, krompirju in beluših (špargljih).

Vitamin D nas varuje pred kostnimi boleznimi. Zato morajo otroci piti ribje olje. Odraslim pa daj na mizo razne zelene solate, grah in ržen kruh.

Zeliš ohraniti lepo kožo brez mazoljev in izpuščajev? Da ti ne bodo lasje izpadali? Tu ti zopet prikoči na pomoč vitamin H! Od časa do časa morajo zato priti na mizo jetrca, ledvice, pa tudi v kvasu se ta vitamin nahaja.

Za krvni obtok pa pride v poštev vitamin K, ki ga je dosti v presnem zelju, špinaci in cikoriji.

Vitamini od A do K so torej potrebni, če hočeš za družino zdravo in poceni kuhati. Dosti zelenjave, kuhane ali surove; dosti sadja, vmes nekaj mesa, a še bolj jetrca, to mora sestavljati naš jedilnik, da se bo družina zdrava prebila skozi zimo!

VIRGILU ŠČEKAU V SPOMIN

PALERMO, VOLPI IN TOVARIŠI

Na volišču samem bi po zakonskih predpisih morale biti v celici seve glasovnice **vseh strank**, torej tudi naše. Če so črnuhi vzeli našemu človeku glasovnico, se je zato lahko tolažil, da bo našel drugo na volišču. Toda v Sv. Vinčenatu je bil tak up prazen, zakaj glasovnice, ki so bile prejšnji dan uradno poslone po pošti volilni komisiji, je fašist Mario Ghersich (Gersić) enostavno **zasegel in sežgal**, ne da bi se mu zato kaj zgodilo.

Fašisti so bili pač kot skoro povsod v Istri tako tudi v Vinčenatu z oblastvi **domenjani** in so zato lahko svobodno gazili zakone. Saj so bili razmeščeni celo na stopnicah, ki so peljale v volilne prostore, ter tudi tam telesno preiskovali volivce vpricho orožnikov.

Ogorčenim in užaljenim Hrvatom se je zdelo tako ravnanje poniževalno in sklenli so, da se raje glasovanja **vzdrže**. Vzdignili so se in se v vrstah napotili domov, česar črnuhi in orožniki niso mogli preprečiti. Ondotni orožnik s priimkom Palermo je nekaj naših volivcev **pretepel**, a jih ni mogel ustrahovati. V svoji jezi je za odhajajočo množico **streljal** in isto so storili fašisti Gildo Volpi, Antonio Monti, Martino Rade in Giovanni Ban.

Edinost je ta imena objavila, da bi višja oblastva nasilnike zgrabila in poklicala na odgovornost, kar se pa seveda ni **zgodilo**.

NASILSTVA V MOŠČENICAH

Zelo surovo so potekle volitve tudi v Moščenicah.

Oboroženi črnuhi so na cesti med Moščenicami in Bršcem ves teden pred 15. majem drveli na avtomobilih sem in tja, da temeljito zastrašijo hrvatske volivce. Ustavljali so jih na cestah in, kjerkoli so jih iztaknili, so jim grozili s požigi ter z vsemi mogočimi nasilstvi, če bi se drznili oddati glas za slovansko kandidatno listo. Upali so, da bo tako marsikdo med našimi ljudmi iz strahu ostal doma.

Na dan samih volitev so v Moščenicah ravno tako kot njihovi tovariši v Sv. Vinčenatu telesno preiskovali naše ljudi, jim jemali naše glasovnice ter zamenjavali s svojimi. Volivce so klofutali, suvali, merili nanje samokrese ter jim pretili z bombami. Vse to se je tudi tu godilo **pred očmi orožnikov**.

Ti niso bili za te zločine samo gluhi in slepi, marveč so fašistom celo pomagali. Približno 100 volivcev je bilo s silo enostavno odgnanih z volišča ter tako protizakonito orožanih volilne pravice.

OSKRUMBA CERKVE IN NAPAD NA ŽUPNIŠČE

Toda črnuhom to ni še zadostovalo. Med popoldansko službo božjo je eno njihovih oboroženih krdel vdrlo v moščeniško cerkev. Z divjim kričanjem so fašisti gnali prestrašene vernike iz svetišča na cesto in razbijali razne cerkvene predmete.

Zatem je ista oborožena skupina naskočila župnišče. Ker je bilo poslopje zaklenjeno, so fašisti razbili vrata in vdrli v hišo, kjer so

77.

Dr. E. BESEDNJAK

raztolkli okna, uničili vse slike in zrcala. Obenem so sežgali važne uradne cerkvene spise in listine. Škoda, ki so jo prizadeli cerkvi in župnišču, je znašala nad 10.000 lir, kar je bil za tedanje čase precejšen znesek.

Toda »gospodje«, ki so se v imenu, ne vemo, kakšne višje kulture tako divje znašali nad »barbarskimi« Hrvati, Iso se v Moščenicah ta dan izkazali tudi kot tatovi: v župnišču je namreč zginila znatna vsota **srebrnega in papirnatega denarja, precejšnje število oblek, mnogo perila** in drugih reči, za katere ni župnik nikoli prejel odškodnine.

Župnika samega pa niso dobili v roke, ker jim je pravočasno ubežal.

VOLITVE V DIVŠIČIH

Kako so fašisti v Vodnjanščini strahovali pred volitvami ondotne Hrvate, da bi pod pritiskom glasovali za italijanske kandidate, sem že omenil. Črnosrajčniki so bržkone menili, da imajo opravka z nezavednim ljudstvom, katerega že s samimi grožnjami lahko pokorijo svoji volji.

Na dan volitev 15. maja so se pa kmalu prepričali, da so se varali. Tik pred glasovanjem se je na avtomobilu znanega veletrgovca Sansa pripeljala v vas Divšiči nedaleč od Vodnjana desetorica fašistov ter začela deliti med naše ljudi svoje glasovnice, misleč, da to

zadostuje. Saj so črnosrajčniki bili povrh še dobro oboroženi.

Toda njihovi predstavniki na volišču so kaj kmalu ugotovili, da Hrvati puščajo fašistične glasovnice v celici, v prazne zalepke pa vtikajo tiste Jugoslovanske narodne stranke. To je črnuhe seve močno razočaralo in razkačilo in ugibali so, kaj jim je storiti.

ZNAČAJNA VOLILNA KOMISIJA

Kot v mnogih drugih krajih so zastopniki fašistovske stranke predlagali, naj se po zakonu predpisano tajno glasovanje odpravi in nadomesti z javnim. Uradna komisija v Divšičih je pa bila sestavljena iz poštenih in značajnih ljudi ter je predlog črnuhov **odklonila**, odločena, da se pri svojem delu drži postavnih predpisov. V znak protesta so fašistovski člani zapustili dvorano in šli iskat pomoči v bližnjo vas Marčano.

In res se je okoli ene ure popoldne pojavil v Divšičih tovarnik istega trgovca Sansa s petnajstorico oboroženih črnuhov, ki so svoj prihod oznanjali z divjim kričanjem. Prišedši pred volilno poslopje, so izvlekli samokrese z namenom, da začnejo telesno preiskovati hrvatske volivce, ki so se pa nesramnemu protizakonitemu poskusu prav odločno uprli.

Tedajci se je eden izmed črnuhov odmaknil za 15 korakov, potegnil izpod suknje bombo, češ da jo zaluča med »uporne« hrvatske volivce. Naši se pa niso dali ustrahovati: eden se je bliskovito zagnal na napadalca ter ga ukrotil in pregnal.

Veletrgovec Sansa je menil, da bo on imel več sreče. Ker so naši ponujane fašistovske glasovnice dosledno odbijali, se je vrغل na nekega našega kmeta ter mu nastavil samokres na prsi. Kmet mu je pa iztrgal iz rok orožje ter ga s tako silo lopnil po glavi, da je treščil na tla.

NAPAD NA KOMISIJO

Dogodkom je prisostvoval tudi orožnik, a se dolgo časa ni mešal v spor. To je hrvatskim kmetom zadostovalo. Za red so poskrbeli sami, čeprav so posegali v prepir tudi fašisti, katerih orožje pa ni vplivalo na naše volivce. Končno se je orožniški brigadir zganil ter zagrozil, da bo streljal na vsakogar, ki bi si drznil kaliti zakoniti mir. Na njegovo zahtevo je hrvatski kmet vrnil veletrgovcu Sansi samokres, katerega mu je bil iztrgal.

(Dalje)

Tekma s smrtjo 1.

E. Z.

Bila je že trda noč, ko se je naš vlak ustavil na neznani postaji. Imena nismo mogli prebrati, ker ni bila razsvetljena, toda SS-ovci so nam povedali, da smo v Überlingenu. Morali smo poskakati iz vagonov. Tam so nas čakali že drugi SS-ovci. Odgnali so nas nekoliko vstran od postaje ter nas uvrstili v peterostope. Spomnim se, da smo tako uvrščeni precej dolgo čakali na ozki poti med grmovjem, kakršne ljubijo zaljubljeni pari za svoje sprehode. Čeprav je bila tema, se je zdela pokrajina izredno prijazna in zrak mil. Neprijetno pa nas je prizadelo odurno kričanje novih SS-ovcev. Neprestano so se vsajali na nas in nas pehali sem in tja. To je bilo slabo znamenje in v tistih hipih je najbrž že marsikomu prišlo na misel, ali nismo morda prišli z dežja pod kap.

Čeprav je moralo biti še daleč do polnoči, ni bilo videti nikjer žive duše. Zaradi zatemnitve ni bilo tudi nikjer nobene luči in vse to je napravljalo nočno pokrajino gluho in skrivnostno.

Končno so naši novi SS-ovci uredili z našimi dachauskimi spremljevalci vse formalnosti prevzema, nakar so ti takoj izgini-li, oni pa so s kričanjem in psovanjem odpeljali našo kolono proti taborišču, ki se je skrivalo nekje v temi; nismo vedeli, če blizu ali daleč. Med hojo smo se morali držati za pod pazduho in stopati tesno drug ob drugem in drug za drugim. Kdor ni držal koraka, je nujno stopil predniku na nogo. Pri tem smo morali skoraj dirjati in SS-ovci so uganjali tak krik in vik, kot da imajo opraviti s čredo tope in podivjane živine. Vse skupaj se nam je zazdelo zelo neumno. Morda se boje, da bi kdo v temi pobegnil, smo pomislili. Res smo se željno ozirali naokrog, ali bi se nam ne ponudila kaka priložnost za pobeg, toda SS-ovcev je bilo toliko, da so nas spremljali na obeh straneh v gosti vrsti in vsi so bili oboroženi do zob, z brzostrelkami in puškami, pripravljenimi na strel.

Naglo smo prehodili nekaj mestnih ulic, kjer skoro ni bilo človeka, in se nato znašli na dolgi ozki cesti, ki se je vila, v kolikor smo mogli razločiti, neprestano navzgor med sadovnjaki in prijaznimi vilami ter kmečkimi hišami.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

XV. šahovsko prvenstvo Jugoslavije

Šahovska zveza Slovenije je v zadnjih dveh letih priredila kar dve svetovno pomembni tekmovanji: mednarodni turnir v Portorožu leta 1958 in prvo polovico turnirja kandidatov na Bledu lani. Letos pa bodo v Ljubljani srečanja za šahovsko prvenstvo Jugoslavije. Trajala bodo od 28. februarja do 26. marca. Po pomenu in važnosti so ta srečanja že zdavnaj prekoračila meje države, tako da jih lahko smatramo za mednarodni dogodek. Tuji šahisti pozorno spremljajo tako izide tekmovanja kot posamezne partije in teoretične novosti.

Polnih devet let so Slovenci čakali na takšno prireditel, saj so se najboljši jugoslovanski šahisti med seboj pomerili v Ljubljani že leta 1951.

V Ljubljani bi se moralo srečati šest neposrednih finalistov, in sicer: 1. Gligorič, 2. Matanović, 3. Trifunović, 4. Bertok, 5. Smederevac in 6. Matulović. Razen Bertoka, ki je iz Zagreba, so vsi ostali Beograjčani. Nedeljnih 14 udeležencev prihaja s srečanj za republiška prvenstva in iz turnirja v Opatiji (leta 1959). Ti so: Udovič, Damjanović, Bulat, Puc, Parma, Nedeljkić, Janošević, Čirić, Knežević, Tot, Kozomara, Sofrevski, Minić in Vuković. Ni še povsem gotovo, da bodo vsi nastopili, ker bo n. pr. Nedeljkić verjetno zaradi službe odsoten. Ni izključeno, da ne bo niti Matanovića.

Med nastopajočimi ni, kot vidimo, slovitih mednarodnih mojstrov in velemojstrov, kot je n. pr. Ivkov. Ta bi sicer želel igrati, toda šahovska zveza je nasprotna, ker se za to tekmovanje ni kvalificiral. Ivkov pa bi bil prav gotovo eden glavnih kandidatov v boju za prvo mesto. Letos ne bo niti Milica, ki je doslej vedno nastopal na podobnih tekmovanjih. Od najbolj znanih igralcev ostane samo Gligorič, ki se je udeležil vseh srečanj dosedanjih 14 prvenstev. Med močnejšimi manjkata tudi Fuderer in Djurašević.

Kljub temu bo turnir še dovolj zanimiv. V boju za prvo mesto bosta posegla predvsem Gligorič in Matanović. Prednost je vsekakor treba dajati Gligoriču, ki je neprekosljiv, kadar gre za turnirje v takšni sestavi, kakršno ima to tekmovanje. V zadnjem času je znova zablestel, saj je zasedel prvo mesto na turnirju v angleškem mestecu Hastingsu. Gligorič je doslej osemkrat osvojil prvenstvo Jugo-

slavije. Med ostalimi udeleženci je bil prvak Jugoslavije samo Trifunović. Tudi ta igralec bi lahko z nekaj sreče posegel v boj za prvo mesto. Od ostalih pa nima nihče možnosti, da osvoji častno zmago in bi bil vsak drugačen izid veliko presenečenje.

Med slovenskimi šahisti je precej pričakovanja za nastop mladega slovenskega prvaka Parme, čigar sposobnosti vsi visoko cenijo. Za presenečenje lahko poskrbi tudi Puc, ki je na zadnjem tekmovanju za pokal Tita premagal Matanovića. Med mlajšimi mnogo obeta Minić, ki je doma iz Crne gore in je premagal vse nasprotnike na pomembnem turnirju v Opatiji.

Strokovnjaki sodijo, da v Jugoslaviji ne posvečajo dovolj pozornosti šahu, oziroma mladim šahistom, češ da je zanimanje zdaj usmerjeno v druge športne panoge.

Trenutna razporeditev najboljših šahistov Jugoslavije je naslednja: 1. Gligorič, 2. Matanović, 3. Ivkov, 4. in 5. Bertok, Djurašević in Trifunović. Takšna bo verjetno tudi olimpijska skupina, ki bo nastopila v Vzhodni Nemčiji.

JESENICE PRVAK

Prejšnje dni se je v Jugoslaviji zaključilo tekmovanje za državno prvenstvo v hokeju na ledu. Ze četrtič zaporedoma je častni naslov pripadel bojeviti in vigrani ekipi z Jesenic. Zelo ostra je bila tudi borba za častna mesta med Partizanom, Beogradom in Ljubljano. Na predzadnjem oziroma zadnjem mestu sta Crvena zvezda in Segesta, ki ni osvojila niti ene točke.

WOLFSSHOHL SVETOVNI PRVAK

Dvajsetletni Rolf Wolfshohl (Nemčija) je v Tolozu osvojil svetovno prvenstvo v kolesarski-kross dirki. Na drugo mesto se je uvrstil Švicar Hungerbuhler.

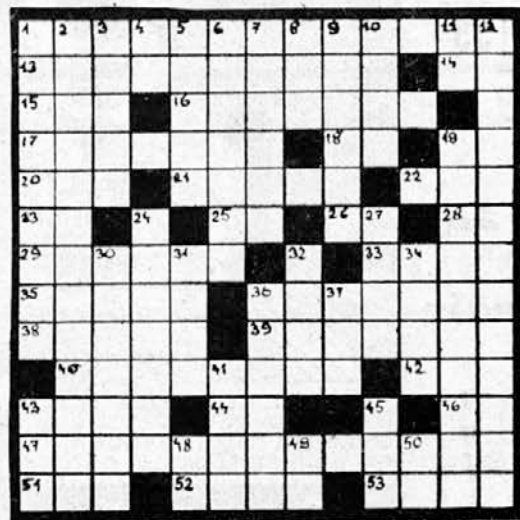
ZAKONSKA LJUBEZEN

Zena oponaša možu: »Vse je moje, da več; perilo, hiša! Le kaj si imel, preden si me vzel, to bi rada vedela!«

Mož: »Mir!«

Za bistre glave

KRIZANKA NAROBE

Vstavi besede tako, da se bodo pravilno križale.

2 Črki: EN US SE TO NL UC EP MO IN NT
AM IA GT PE — 3 črke: RAB ONA MAT ACJ RSA
DIR MPM — 4 črke: LUPA CAEN BLAŽ LVOV
EAST MIRO ELKE DASI EBEN — 5 črk: TNODO
AINOS EBERT DRAVA DNINA — 6 črk: NUMIDA
NJEKOS OSISCE — 7 črk: MINARET RAVENNA
SENEGAL OBOKANO VINOTOK EVEREST AKVA-
REL — 8 črk: CATILINA — 9 črk: SARABANDA
— 10 črk: INTONACIJA AKROBACIJA — 13 črk:
NEZADOVOLJNEZ EKSKOMUNICIRA PREKUPCE-
VANJE SEDMERODNEVEN

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 24. februarja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,70—24,20 lir
100 dinarjev	85—90 lir
100 francoskih frankov	123—125 lir
funt šterling	1720—1740 lir
nemško marko	148—149 lir
švicarski frank	143,50—144,75 lir
pesos	7—8 lir
zlato	707—709 lir

Nekega jutra je prinesel pobočnik sporočilo, da bo prišel opoldne sam cesar Karel pregledat stotnije, ki bodo odrinile na fronto v Italijo. Ukazano je tudi bilo, naj zastopniki prebivalstva, kolikor se ga je še skrivalo po razkropljenih vasicah, pridejo pred cesarja in mu rztolmačijo reve in potrebe vaščanov.

Stari Perač je takrat opravljal posle župana v občini Rihemberku, ki je bila prva za fronto. Njegovo županovanje se je omejevalo bolj na iskanje sena in slame za madžarsko topništvo in na prisilno rekvizicijo sob in postelj za nasilne častnike. Kar nas je bilo v vasi civilistov, smo se stiskali k zadnji kravici, ki je lačna mukala v hlevu. Tisto jutro me je dobri oča Perač že zgodaj potegnil iz listja. Bila sva si dobra, ker sem mu kot študent pomagal s svojo nemščino sestavljati pisma in statistike na vojne urade. Kos pogače in skodelo mleka mi je vedno navrgel.

Takrat je bil res v skrbeh. Obračal je neko pismo v rokah; nekaj drobcev nemščine je še rešil iz časov, ko je služil cesarja nekje na Štajerskem.

»Hej, fantje,« je budil na hlevskem pragu, »pokoncu! Ukazujejo, da bo prišel cesar v vas. Župan da mora tudi na Grofovko. Treba bo s cesarjem govoriti, hm,« in se je praskal po sivi glavi.

»Ja, oče Perač, in?«

RADO BEDNARIK

120

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

»Nič, ja! Pražnje čevlje obuj! Tu je pa moja kamižola,« in mi je vrgel čez rame svoj jopič, ker je dobro vedel, da skozi moje komolce že sije sonce.

»Z mano pojdeš k cesarju. Če se mi kaj v nemščini zatakne, pa kar ti zini!«

»Hm, kaj pa?« sem vprašal, ko sem nataknil pol pražnji Peračev jopič. Malo predolgi rokavi so mahali po kolenih, pa nič zato; če oče podžupan meni, da bo dobro za cesarsko avdienco na senožeti za fronto, pa naj bo!

»Takole bo, fantè: najprej me bo Polonček obril, tebi bo malo poščipal predolgo grivo, potem bova pa govorila s cesarjem.«

Tako nekam se mi je zdelo kot tisto pripovedovanje o Krpanu na Dunaju. Ko je Polonček, domači brivec, opravil svoje delo, smo vsi trije na Peračevem ognjišču popili kozarček tropinovca. Meni enega, onadva sta si pa kar naprej natakala za korajžo; saj s cesarjem ne govoriš vsak dan.

»Pa začnimo, kaj bomo pravili,« sem silil v »občinski pisarni« na ognjišču.

»Tako bo,« je odločeval že bolj pogumno oče Perač. »Jaz bom pozdravil, ti Polonček pojdeš tudi, bomo trije, saj smo za vso grapo od Stesk do Gornje Branice. Pozdravil bom, vidva pa stojta na vsaki strani 'habtaht'.« Polonček je vneto kimal po četrtem šilcu. »Rekel bom: Her kajzer, folk nih zu esen, alles kaput, krig aus und niht przamiren.«

»Aha, prav,« sem zinil, »dejali boste: gospod cesar, ljudje nimajo kaj jesti; vsega je konec, vojna naj konča in brez zamere.«

»Tako, tako,« se je tolkel Polonček po stegnih.

Ni še dobro končala ta šola, ko je stopil v hišo ordonanc s pozivom, naj se vendar zganemo, ker bo cesar vsak čas tukaj. Sedaj se je župan spomnil, naj vzamem tudi občinske spise in sezname občinarjev s seboj, če bo treba kaj s številkami podpreti in potarnati zaradi aprovizacije in rekvizicij. Te besede so se mu zdele kaj imenitne.

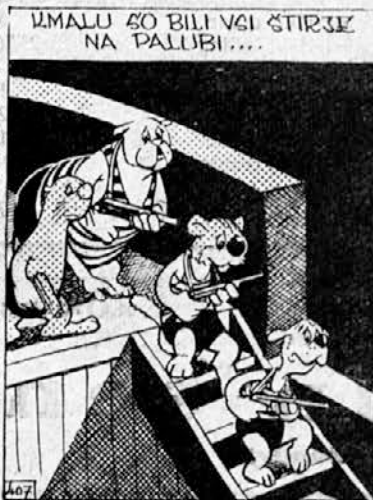
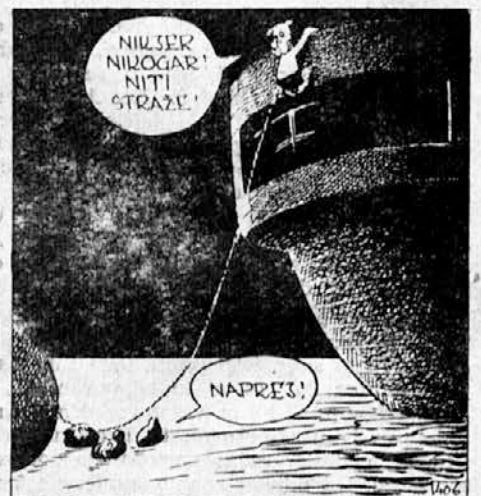
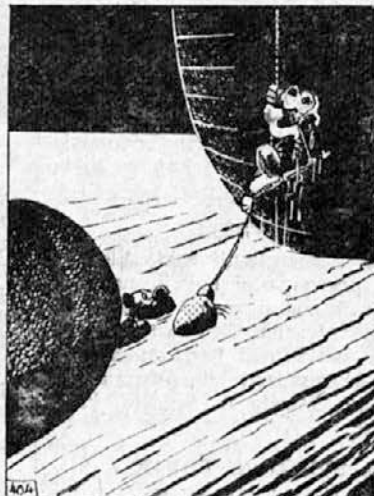
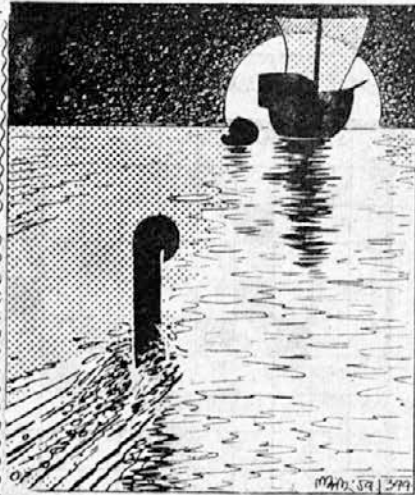
(Dalje)

35

za
naše

n
a
i
m
l
a
i
š
e

G
u
s
a
r
j
i

SLOVENSKO GLEDALISCE V TRSTU
vkljudno vabi
NA OTROSKO PUSTNO RAJANJE
v nedeljo, 28. februarja, v prostorih Doma na
stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7
Začetek ob 15.30 Revija mask in kostumov

GLASBENA MATICA V TRSTU
vkljudno vabi na **PUSTNI PLES** v soboto, 27.
februarja, v dvorani stadiona Prvi maj. So-
deloval bo kvintet Avsenik. • Vstopnice pro-
dajajo od srede, 24. febr., dalje v Tržaški
knjigarni, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 61-792,
in dve uri pred začetkom pri blagajni dvo-
rane.

Iz Gorlice

OBVESTILO KMETOVALCEM
Kmetijsko nadzorništvo obvešča, da so
odobrili vse prošnje tistih kmetovalcev, ki
so zaprosili za prispevek ob nakupu izbra-
nih semen detelje in trave; za deteljo zna-

ša prispevek za en kg po 200, za trave pa
50 lir, kmetovalec — posestnik — prejme
največ 5 tisoč podpore, kolon pa 2.500 lir.

ČESTITAMO!

V soboto sta si v svetoivanski cerkvi v Trstu ob-
ljubila večno zvestobo g. Anton Koršič iz Jazbin
ter gđc. Jožica Ferletič iz Mirna. Mladoporočen-
cena želimo vsi prijatelji ter znanci obilo božjega
blagoslova in zadovoljstva na njuni življenjski poti.
Voščilom in čestitkam se pridružuje tudi Novi list.

Ta nesrečni nahod!

»Za vsako bolezen so zdravniki že našli zdravilo,
nahoda pa le ne znajo še ozdraviti.« tako se radi
pritožujejo posebno v vlažnih dneh. Nekateri pa
priporočajo izpiranje nosnih sluznic z mlačno
vodo, v kateri raztopiš nekaj ščepecv kuhinjske
soli. Drugi pripomoček je nekaj kapljic jodove tin-
kture v polovici kozarca vode; to mešanico pij nekaj
dni zaporedoma in nahod bo izginil. Tretja pomoč
je telesno izsuševanje. Dva dni ne smeš uživati no-
bene tekočine ali tekoče hrane. Izogibaj se tudi soli
in jej le malo sadja in nahod bo izginil. Naša mati
je otrokom, če so imeli nahod, naribala hrena in
smo ga morali s kruhom pojesti. Pa je res pomagalo.

KROZEK SLOVENSKIH IZOBRAZENECV
v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 4.
marca, ob 20.30 v društvenih prostorih v Tr-
stu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je pre-
davanje o aktualnem vprašanju.

TEČAJI

KSI sporoča prijavitelcem tečaja za strokov-
ne prevajalce in tolmače, da se bodo začela
predavanja 7. marca, ob 19.15. Tečaj nemšč-
ne se bo začel 8. marca, ob 19.15. Podrobnosti
izveš v ul. Commerciale 5/I.

PUSTNA ZABAVA

KSI iz Trsta in Gorice priredita na pustno
soboto skupno zabavo. Prijaviš se lahko v
društvenih prostorih najkasneje do petka
zvečer.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477